

РЖКОВОДИТЕЛЬ

И А

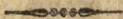
ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

ОТДѢЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“

за учителитѣ, учителкитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

Педагогически размисленія.

ПЕСТАЛОЦИ.

(Вижъ брой 15)

Прѣзъ зимата мѣжду 1774 и 1775, Песталоци се рѣши да замѣсти на работата си платенитѣ работници съсь сиромашки дѣца. Таквизи дѣца той събралъ около дваисеть по много просечета зети отъ пѣтятъ; обичялъ ги като баща, и ги ималъ сѣкоги около себеси, въ градината, на нива, въ кѣщи. Не бързалъ да ги научи да четжтъ и да пишжтъ, а ги занимавалъ като работяли съсь разговори върху прѣдмѣти зети отъ това, което се случявало прѣдъ очитѣ имъ, и ги каралъ да повтарятъ молитви отъ Библията додѣто ги научижтъ наизустъ.

Тоя първи опитъ се показалъ твърдѣ удовлѣтворителенъ. Човѣкъ не можялъ да познай тия малки просечета: физиономията имъ показвала здравieto и веселието; на сичко имъ идяло отржки и съсь благодарение работяли сѣкакви работи; чювствата имъ се видяли да

отговарятъ на грижитѣ, които сж имали за тѣхъ. Песталоци зе дързостъ, за да распространи дѣлото си, и за тая цѣль той направилъ на приятелитѣ на човѣщината едно пригласение, което се посрѣщнахъло добрѣ.

За развитието направено въ това опитване за прѣобразуванieto на сиромашъта, Песталоци посрѣщнахъло наскоро мжчнотии, които надминували силитѣ му, и съсъ които не можалъ да се бори чувствителниятъ му и добъръ характеръ. Приемалъ дѣцата безъ да направи контрактъ, и къщата му станъла прибѣжището на лъжци, на които родителитѣ подбуждали лошитѣ имъ наклонности; избѣгвали слѣдъ нѣколко дена съсъ новитѣ дрехи които имъ давали, и хулили по вѣнъ заведението на Песталоци. « Къщата ми казува самъ Песталоци, бѣше пълна сѣка недѣля съсъ родители, които не намирахъ, че състоянието на дѣцата имъ отговаря на чаканието имъ; и за да подкрѣпятъ дѣцата си на неблагодарността имъ, прѣнасяхъ се съсъ мене съсъ сичкабездочливостъ, която може да си позволи една звѣрска чета отъ просеци у едно заведение, което нѣма нити официаленъ видъ, нити една величественна външность ».

Съсъ сичкитѣ усилия на Песталоци, състоянието му отивало отъ день на день по злѣ отъ 1778 до 1780; съсъ съсъ се видѣлъ на тѣсно; сичката прика на жена му се употрѣбила на дѣлото му; тя отишла сичката и никакъвъ кредитъ веке не останълъ. Не оставало друго на Песталоци освѣнъ една вѣрна слугина, Елисавета Наефъ, която дошла на помощъ на злочестото заведение на Песталоци въ Найхофъ. Тая слугиня послужи по послѣ на Песталоци за образецъ на най прочютото му съчинение *Леонардъ и Гертурда*.

Злочестията, която се случи на Песталоци, не можѣ да му измѣни вѣруванието, че въспитанието може да отърве народътъ отъ сиромашията, и на 1801 той е писалъ: « чрѣзъ моята сиромашия можихъ азъ да научѣ да познавамъ сиромашията на народътъ както и причинитѣ на тая сиромашия, които никой честитъ не може да познаи. Истеглихъ това, което теглеше народътъ, и народътъ ми се показа тъй както не се е показала никому. Е добрѣ! когато видѣхъ предприетието

си да се съсипува прѣдъ очитѣ ми, тогази само се убѣдихъ за основнитѣ истини, върху които си основавахъ прѣдприятието ».

Макаръ и да не сполучи Песталоци съсъ опитѣтъ си за прѣобразуването на злонѣравнитѣ дѣца, намѣрихъ се обаче хора, които възприехъ идеитѣ му и ги турихъ въ дѣйствиe. На днешниятъ день не се намиратъ просеци въ Арговия, казата, въ която се намира селото, дѣто се бѣше заселилъ Песталоци; въ тая каза има сега едно народонаселение трудолюбиво, богато, земи добрѣ обработени и добри школи.

Като не можялъ веке да тури на практика опитѣтъ си, Песталоци фанжлъ да си показува идеитѣ на публиката, и написалъ едно съчинение подъ име *Свѣдѣнката на единъ пушинякъ*, което великодушниятъ му приятель Изелинъ обнародвалъ у вѣстникѣтъ си *Ефимеридъ* въ Балъ по майя 1780. Това съчинение състои отъ 180 афоризми, които съставляватъ една теория за възпитанието. Показувами нѣколко отъ тѣхъ, които характеризуватъ мислитѣ и стилѣтъ на Песталоци:

« Човѣче, у тебе скъщиятъ, у вътрѣшното чювство на силитѣ ти, стои орждието на натурата за развитието ти.

« Пжтятъ на натурата, който развива силитѣ на човѣщината, трѣбува да е лесенъ и отворенъ за сичкитѣ; възпитанието, което докарува истинската мждрость и тишината на душята, трѣбува да бжде простодушно и достижно за сѣкого.

« Натурата развива силитѣ на човѣщината чрѣзъ упражнението, а употрѣбаванието на тия сили ги умножава.

« Човѣче, който си баща, не тикай на далеко умѣтъ на дѣцата си, прѣдъ да е придобилъ сила тоя умѣ чрѣзъ едно упражнение, достижно за него; и варди се отъ дебелщината и отъ насието.

« Искусствения вървежъ на училището насѣкждѣ и на бързо туря редѣтъ на думитѣ прѣди редѣтъ на свободната натура, която не бърза и знай да чяка, заради туй тоя вървежъ дава на развитието на човѣкѣтъ само единъ блѣсъкъ, който мами и подъ който се крий липсуванието на вътрѣшна натурална сила, нѣ който удовлетворява врѣмената както нашиятъ вѣкъ.

« Къщнитѣ сношения на човѣкътъ сж първитѣ и най важнитѣ отъ натурата му. Заради туй, бащина къщо, ти си основата на възпитанието на човѣщината.

« Бащина къщо, школо на частнитѣ и общитѣ нѣрави!

« О човѣче! къщата ти и нейнитѣ най мъдри наслаждения не те успокояватъ сѣкога.

« Твоята сладка и чувствителна натура нѣма сила да прѣтърпи безъ Бога насиетието, болѣстѣта и смъртѣта.

« Азъ основавамъ сѣка свобода върху правосъдието; нѣ не видѣж на тоѣж свѣтъ никое сигурно правосъдие, когато човѣщината е лишена отъ праводушие, отъ благочестие и отъ любовь.

« Изворътъ на правосъдието и на сѣко благословение на свѣтътъ, изворътъ на братската любовь мѣжду хората, е у тая голѣма мисль на религията, дѣто че сме дѣца на Бога. »

Слѣдъ това, съсъ настояванията на книгопродавецътъ Фюсли отъ Цурихъ Песталоци се рѣши да пише. Отъ първо той нерачеше: « Десетъ години има, казуваше той, отъ като не сжмъ чель нищо и живѣж само съсъ безкнижни хора, не щж бждж въ положение да пишж безъ погрѣшка. » Обаче по послѣ се рѣши. « Трѣбуваше да правѣж перуки, казуваше той по послѣ, за да извадѣж хлебътъ за жена си и за дѣтето си. »

Той намислилъ да извади на явѣ селянитѣ, които толкось добрѣ познавалъ, съсъ злонѣравията имъ и съсъ сиромашията имъ, нѣ и съсъ елементитѣ за прѣобразуване, за сила и за добродѣтель, които се намиратъ у тѣхъ, макаръ, да сж онаднѣли. Това е билъ прѣдмѣтътъ на книгата, която написа Песталоци съсъ име *Леонардъ* и *Гертруда*; като нѣмалъ съсъ какво да купи хартия писалъ по празнитѣ краища на една ветха печатана книга. Изелинъ отъ Балъ турилъ наредъ това написано и убѣдилъ книгопродавецътъ Декера отъ Берлинъ да се натовари съсъ това обнародване, за което съчинителятъ приелъ по 21 франкъ на печатанъ листъ.

Книгата *Леонардъ* и *Гертруда* излѣзе на 1781 и сполучи. Бериското икономическо Дружество испроводи на съчинителятъ едно писмо съсъ единъ даръ отъ 50

флорина и една златна медалия съсъ вѣнецъ и съсъ тия думи *Civi Optimo* (на прѣвъсходниятъ гражданинъ). Песталоци се посѣти отъ много важни лица, отъ които сѣпки искаше да го земе съсъ себе си; нѣ той по обичае да остане на селото си, на Найхофъ.

« *Леонардъ и Гертруда*, казува Г. Гимпсъ, не е друго освѣнъ една прикаска проста, нѣ жива и възбудителна, за тоя селски животъ, когото Песталоци познаваше толкосъ добръ. Леонардъ е единъ човѣкъ честенъ и пълненъ съсъ добри намѣрения, нѣ слабъ и придаденъ на виното; ту любовта му за жената му и за дѣцата му, които се погубватъ по неговата причина, прави го да се рѣшава на по добри нѣща; ту влиянието на лоши хора отъ селото го повличятъ на по зло. Гертруда, жена му (тя е Елисавета Наефъ) е една прѣвъсходна майка, кротка, работлива и пълна съсъ разумъ и съсъ постоянство, тя избавя домородството си, като избавя мъжя си. Кметътъ Хумель е въ сѣщото врѣме кръчмаринътъ на селото Боналъ; той е единъ лошъ и лукавъ човѣкъ; ползува се отъ положението си, за да привлечя при себе си слабитѣ хора, за да ги сили да пиѣтъ и да задължняватъ, и ги кара на сѣсипвание, за да се обогати отъ тѣхното сѣсипвание. Арнеръ, новиятъ господаръ на селото, има високи идеи и едно великодушно сърце; обичя селенитѣ като единъ баща; той поддържя Гертруда у сиромашията ѝ, и разваля плановитѣ на кметътъ.

« У *Леонардъ и Гертруда*, характеритѣ сѣ описани съсъ една таквази прѣвъсходность, щото слѣдъ като прочете човѣкъ тая книга, мисли да познава сичкитѣ лица като да е живѣлъ съсъ тѣхъ. Нѣ туй не е главното достоинство на тая книга: тоя романъ е билъ за Песталоци само едно ново срѣдство, за да распространи идеитѣ си, като кара човѣкътъ да види какъ може възпитанието да въздигне народътъ и да го направи честитъ. На Гертруда съобщава той мислитѣ си върху начинътъ да учи дѣцата и да ги кара да работѣтъ вътрѣ въ домородството; а Арнера натоваря да докаже сичко, което може да стори една добра и просвѣтена администрация, за да избави и морализира сиромаштѣ ».

Песталоци продължи историята наченхта съсъ толкози сполука и прѣдстави една пълна таблица за улучшението на селото Бональ. Той обнародва отъ 1783 до 1787 три други томове, които имахж много по малко сполука отъ колкото първиятъ томъ, по причина на твърдѣ голѣмитѣ развития, които сж направени за въпроситѣ на въспитанието и на икономията. Сичката дѣятелность на Песталоци отъ 1781 до 1787 бѣше върху обнародванието на идеитѣ си. На 1782, той обнародва съсъ помощта и съсъ съвѣтитѣ на Изелина, единъ недѣленъ вѣстникъ отъ 16 страници подъ име: Ein Schweizer Blatt (Единъ швейцарски листъ), въ който той употреби свободно сичкото богатство и сичката независимостъ на мисльта си. У него разгледваше въпроситѣ за въспитание въ сношенията имъ съсъ социалната организация, съсъ нравитѣ и съсъ обичаятѣ. Наймного се занима съсъ прѣобразуванieto на тъмницитѣ по исканието на австрийскиятъ императоръ Иосифъ II, и на тосканскиятъ велики князь, и трѣбува да вѣрувами, че Песталоци не бѣше безъ влияние върху успѣхътъ на учрежденията въ тая послѣдня земя. Със сичко това, сичкитѣ прѣобразувания, които се искахж отъ листътъ на Песталоци, не харесахж на читателитѣ му, и листътъ не трая по много отъ една година.

Слѣдъ тоя литературенъ периодъ, доста плодотворенъ периодъ, Песталоци, който си бѣше поправиль здравieto и силитѣ, посвѣти се пакъ горѣщо, десетъ години наредъ, на обработванието на нивитѣ, които му бѣхж останжли. Тогази той влѣзе въ сношение съсъ прочютиятъ Фелимбергъ д' Олѣвиль, у когото се намирахж сичкитѣ качества, които липсувахж на Песталоци: практическиятъ разумъ, благоразумieto, твърдостта и дарбата за управление.

Францушката революция живо привлече вниманието на цурихскиятъ патриотъ; чрѣзъ единъ тържественъ декрестъ отъ 26 Августъ 1792, народниятъ Съборъ му даде титлата францушки гражданинъ, както и на съврѣменницитѣ му, които бѣхж почели човѣщината: Вашингтонъ, Вилберфорсъ, Клопштокъ, Кошюско и пр.

(Слѣдва)

Нѣщо за една Забавачница.

Доказано е, а и смутната опитностъ всеки день ни учи, че лошовѣспитанитѣ дѣтца ставатъ жертва на погибелта. Дѣтовѣспитателитѣ, трѣбва да даватъ голѣмо внимание върху нравственното, умното и здраво развитие на крѣхкитѣ дѣтчица. Само доброто, здравото и разумно основание дава добръ и траенъ плодъ. Туй нѣщо отдавна е познато на образованія свѣтъ, който на туй дава твърдѣ голѣмо внимание; или разврата у образованитѣ хора са е разширилъ не малко и криворазбранната цивилизація е взела дѣла си; по тѣсъ причина у тѣзи народы, секидневно са полагатъ голѣмы грижи за по-основно и по-истинско въспитание на младѣжа, съ което само ще може да са оздрави живиницата на човѣшкото разрушение, и да са даде край на съсипателныйя развратъ.

У насъ Българитѣ, слава Богу! таквози нѣщо още не ся е умложило; за туй ако има вѣкъ най-много деликатенъ за насъ, то е безъ всяко сѣмнѣние този вѣ който сега живѣемъ; намъ, на всяка стѣпка, за каквото и да было, сѣ стои да бждемъ добри разсѣждители; ный трѣбва само доброто да избираме и само него да усвояваме; пѣтятъ по който нашитѣ съсъди, Нѣмцитѣ, Френцитѣ и прч. сѣ вървели и върватъ е прѣдъ очитѣ ни, нека избираме само по-сгодното за насъ, защото не всичко отъ тѣхъ слѣдвано, е полѣзно за нашиятъ още младъ народъ. За постигване на доброто, разумѣва са, нуждни ни сѣ опитни и добри водители, на които съ помощта бихме сѣ видѣли на желаемый си стѣпень и бихме сѣ удостоили съ благодни синове на татковината си.

А кои сѣ тѣзи наши водители? кои сѣ тѣзи отъ които зависи народното ни добро бждуше? То сѣ нашитѣ учители, нашитѣ въспитатели.

Нека нашитѣ учители незабравятъ че длѣжността имъ е много голѣма и много свята и че тѣ сѣ втори родители на младѣжа ни.

За то, драги учители и учителки! Въвѣренитѣ вамъ невинни дѣтчица има да благодарѣтъ и напротивъ, са-

мо на васъ, за своето бѣдѣще. О, колко е голѣма вашата длѣжностъ!

Знайно е, че дѣтчицата сѣ като мѣкъ воскъ, какъвто му са образъ даде, такъвъ и приема.

Горко впрочемъ на шарлатанитѣ и неспособни въспитатели, които убиватъ живота на дѣтчицата, бѣдущността на човѣчеството! Отговорността имъ е голѣма.

Добри учители и учителки! приемайте вашитѣ братчета и сестрички тѣй, както ги е нашый Спаситель приемалъ; отнасяйте са съ тѣхъ, като тѣхни обични родители; вѣрвайте, съ такова отнасяне рѣдко ще чуете нѣкое дѣте да иска да бѣга отъ васъ, или все едно, отъ училището. Внимавайте на дѣтинскитѣ слабости и ги исправяйте търпѣливо и мирно; никога небывайте къмъ дѣтцата разгнѣвени и не сѣ отнасяйте съ тѣхъ скотски, което е свойственно само на простъ и недобрѣ въспитанъ учитель. Винагы, нека Ви е на ума, че както сѣ рѣди тѣй бива и нарѣдено. Съ немилостивъ начинъ на поправление, твърдѣ е познато, младѣжа сѣ още пò много разваля, а никакъ не сѣ поправѣж, твърдоглавието му става естествено, а то щомъ сѣ закорени, мжчно сѣ веки изкоренява. Помѣлчаванието, важното изглѣждане, поклащанието съ глава или заканванието съ прѣстъ е твърдѣ потрѣбно при недоброто отнасяние на дѣтето; мѣничкитѣ дѣца май, отъ много говорение и натякване не отбиратъ; нѣ отъ поглѣда на учителя, взематъ много, съ таковато си обнасяние въспитателя имъ умѣстно говори.

Нѣ нека не сѣ продължавамъ върху туй, цѣлѣта ми е друга. Намирамъ за добро да поговоря за испита на една забавачница или въспитателно училище за дѣтчицата отъ 2 до 6 год. На 31 Юний посѣтихъ испита на градската Писецка забавачница (ораторна). Зданието на туй училище — бѣше на земята и сѣ състоѣше отъ една голѣма стая, която бѣше украсена съ много картинки отъ Естеств. История, смѣцо и отъ Священа. — Ученицитѣ бѣха раздѣлени на двѣ страни; на едната страна сѣдяха момиченцата, а на другата — момченцата. Числото на еднитѣ и на другитѣ бѣше 80. Учители двама. Мжжъ и жена. Прѣдъ лицето на ученицитѣ бѣ-

ха исправени двѣ черни дѣски за писание и кресление; една бройница за смѣтаніе; една табла съ боитѣ налѣнени; пакъ друга табла съ буквитѣ и цифритѣ направѣни отъ гума и мѣритѣ на новата метрическа система; на лѣвата страна стоѣше единъ долапъ въ който сж държатъ игралкитѣ (конченца, каручки, кученца, куклички, хурчицы, метлици, пушчици, тѣпанчета, и пр. и пр.) за дѣцата, сжщо служеше за влагалище на спиртосанитѣ птиченца и нарочно направенитѣ сждове за държение на исушени пиширудки, бубулечици и пр. задъ зданието сж съглеждаше градина, безъ която такова училище не може да бжде.

Посѣтители имаше доста, мѣжду които бѣше и градскый управитель. Отговоритѣ на дѣтчицата бѣха тѣй ясны и добри, щото присѣтствующитѣ отъ жалость прѣгльщаха. Трѣба да Ви кажж, че имаше такыва дѣчица, които у насъ ако бѣха, надали щѣха да можатъ и правилно ма-ма да изговарятъ. Дѣтчицата вѣсело разказваха за кравичката, зайчето, кончето, кученцето, котенцето и за много четвероножни животни; сжщо за градинката, трѣвата, цвѣтята (разумѣваса за тѣзи които са намиратъ въ учил. градина,) и за гжбитѣ; приказваха за какъ Богъ направиль свѣта, кои бѣха първитѣ хора, какви бѣха и пр.; изговаряха разни гатанчици и приказчици и пѣха наедно съ учителя си много народни пѣснички, учителя имъ свирѣше на цыгулка а тѣ пѣяха спорѣдъ такта и подырѣ испѣванието учителя продължаваше да свири а тѣ правѣха различни тѣлоупражнения (като на пр. подскачаха, дыгаха си ржчичкитѣ на горѣ, ставаха на единъ кракъ и пр.); правиха счисление съ бороеницитѣ; крѣслиха първопечатнитѣ чърти за рисуванието и нѣкои кжщни и училищни сждове; разказваха боитѣ и ги раздѣляха една отъ друга. Съ една речъ всичко стана тѣй добрѣ, щото, чини ми са, всички остаха благодарни. Градскый управитель раздаде на ученичетата по една картинка, а пакъ учителя (отъ страна на родителитѣ на дѣтцата разумѣваса) имъ раздаде различни дарове. Събраніето сж разотиде, разпустнаха са и младѣтѣ работничета, — които вѣселичко ся покланяха на учителитѣ си и поскачащецъ си отиваха. Толкова и за туй.

Желателно е, щото учителският съборъ, който ималъ да стане въ Цариградъ, да вземе внимание и върху този родъ училища. Врѣме е веки и у насъ да сж нарѣди нѣщо като хората. Стига толкова блудѣние. Спорѣдъ менѣ нашитѣ народни училища не сж успѣвали и не успѣватъ, защото на тѣхъ не сж е давало никакво внимание. У насъ хората си проваждатъ дѣтето на училището не за друго, а само да имъ неправи шумъ въ къщи и само да сж избави майка му отъ него. Защото съмъ ималъ честъта да испитамъ сладостъта на хубавото учителско заведение, то още си помнѣх, какъ сж ми говорили епытропитѣ и родителитѣ на дѣтцата, когато съмъ задавалъ въпросъ за цѣняване на още единъ помощникъ или за нарѣждане други редъ. Въ Л ми сж е казвало: « нека само идатъ дѣтцата че да ги немислимъ, че сж по рѣката и пр. » Слѣдъ учителя е длъженъ да пази 200-250 дѣтца, които нека ако ще да учи сирѣчь каквато и да была метода. Е, какъвъ напрѣдъкъ искаме при такъвъ редъ? Нима програмата ще помогне нѣщо въ този случай на учителя? Ами и до сега по насъ нѣе ли тѣй? . . . Нека учителското събрание прѣмисли върху туй.

И друго нѣщо. Нека кажиме че общо са рѣши и нарѣди программа. Ражда се впрочемъ въпросъ: ще ли има такыва учители, които да изпълняватъ прѣдписанный редъ? Вѣрно е че не. Амы отъ гдѣ ще сж взематъ? На туй бѣхъ казалъ, ето отъ къдѣ. Нека нашитѣ общини испратѣтъ по 2-3 отъ учителитѣ да слѣдватъ курса, който е нужденъ на единъ въспитателъ. Учитель който ся е упражнявалъ въ учителското поприще, ще може за една или най много за двѣ години да свърше училището за учители. Такыва училища сж намиратъ доста въ Чехия и пр. Добрѣ ще речеме, нѣ щжтъ ли, нашитѣ общини да изпълнятъ туй? Разумѣвасе, като желаѣтъ доброто на синоветѣ и дщеритѣ си, то неще сжмнѣние, че ще сж откажѣтъ отъ туй. Видѣщемъ. .

Истинното е, че ако не сж наредатъ, както трѣба нашитѣ първоначални училища, то нека не сж лъжемъ, че ще имаме добри ученици. Нищо въ свѣта безъ добра основа нѣе полѣзно.

Колкото за нуждата на забавачно училище въ всеки градъ бяхъ казалъ е толкова осязателна, щото не трѣбва ни най-малко разяснѣние. При днешното положение на нашитѣ майки «Забавачницата» въ всяко мѣсто по насъ е потрѣбна като насѣщный ни хлѣбъ. Ный ако не сж лъжа, по обичае да говориме и мечтаеме за голѣми школи и пр. а за тѣзи безъ които не могло бы, и които сж основной камень никакъ и не щеме да знаеме. На туй е свидѣтелството, сегашнето положение на основнитѣ ни училища, които току речи, всежду сж прѣдадени въ рѣцѣтъ на млади момчета и неопитни даскалетини, кой е впрочемъ кривъ тукъ? Не ли ный? Не ли простотѣта ни?

Нека на нашитѣ общинари имъ сж туй невиди смѣшно. И нека кога цѣняватъ учителитѣ, да неглѣдять кой по малко иска, и кой само знае да тананика въ черкова; нъ да даватъ внимание и на способността. Нъ дали нѣкой учил. настоятель взема въ рѣка този или други листъ да прочете нѣщо?

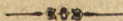
Сжщо нека нашитѣ главни учители не сж дѣлять отъ първоначалнитѣ, и нека не сж мѣчатъ да правѣтъ горнѣ и долнѣ каста. Тукъ бѣхъ посочилъ на такыва учители, които за сега сж на почитъ у насъ, нъ защото съмь увѣренъ, че тѣзи Г-да не сж да незнаѣтъ, какъ теглять въ класоетѣ отъ различното възпитание на ученицитѣ въ първоначалнитѣ училища, то мыслиж, че ако сж нѣшо такова показали, е произлѣло, отъ друга точка. Поговоримъ по ясно върху този прѣдметъ; Нъ ако го изиска врѣмето. За сега свѣршвамъ.

В. Хр. Радославовъ.

ПОГЛЕДЪ

върху школекитѣ работи и расправи у Българитѣ и у другитѣ народи.

Въ четирнайсетиятъ брой на листътъ си прѣдизвѣстихми на читателитѣ си за нови прѣобразуванія, които ся готвяхъ да станжтъ за нашитѣ просвѣтителни дружества у столицата. Долниятъ уставъ показува доста ясно както тия прѣобразуванія, тѣй и благороднитѣ чювства на българското народонаселение у Цариградъ за распространението на просвѣщението мѣжду съотечественници ни. Като давами мѣсто у листътъ си на тоя уставъ, не се съмнѣвами, че нашитѣ съотечественници отъ сичкитѣ страни на свѣтътъ ще посрѣщнатъ на драго сърце новиятъ редъ на работитѣ на тия дружества, и особно като иматъ прѣдъ видъ, че на челото на « Настоятелството за бѣднитѣ училища » стоижтъ лица, които сѣкоги сж се отличавали съсъ самоотвърженіето си за сичко, което се относи за общото добро.

Ето уставътъ, за който ни е прикаската:

УСТАВЪ

на Настоятелството за бѣднитѣ училища.

ГЛАВА I

Цѣль на Настоятелството.

Чл. 1. Българското Читалище и Благодарното Братство въ Цариградъ основаватъ вмѣсто до сега съществующитѣ Македонскѣ Дружинѣ едно *Настоятелство за бѣднитѣ училища*, състоящо отъ четири члена, на което цѣльта е:

а) Да спомага за поддръжаніе и отваряніе на Български училища по оный мѣста, които иматъ нуждж отъ помощъ.

б) Да помага за издаванието на учебници за основно учение, които ся одобрятъ отъ нѣкой по-главенъ учителскы съборъ.

Бълѣжка. — Българското Читалище въ Цариградъ, отъ което Македонската Дружина е клонъ, устжива на «Настоятелството за бѣднитѣ училища» всечкыты права и задлѣженія, които е имала или има тая Дружина.

ГЛАВА II

Срѣдствата на Настоятелството.

Чл. 2. Срѣдствата за постиганието на тѣхъ цѣль ще сж:

- а) Главыты, които остоятъ отъ Македонскѣхъ Дружинѣхъ.
- б) Помощиты отъ Читалищата и другиты дружества.
- в) Волныты помощи.

ГЛАВА III

Избрание на Настоятелството.

Чл. 3. Настоятелството за бѣдныты училища ся избира и опрѣдѣлява за еднѣ годинѣ така:

Всякѣ годинѣ пръвѣхъ недѣлѣхъ на Іулия мѣсеца ще става заединно засѣдание на Българското Читалище и на Благодарителното Братство подѣ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателятъ на българското Читалище, въ което засѣдавание, слѣдѣ като ся приеме изложение на смѣткыты и дѣловодителството на дотогавашното Настоятелство, избира ся измежду членоветы на двѣтѣ заведения съ тайно гласоподавание по вышегласие отъ повече отъ половинѣхъ на гласоподаѣщыты едно лице за прѣдсѣдатель на Настоятелството; а избранный прѣдсѣдатель самъ избира по волѣхъ си измежду членоветы на казаниты двѣ заведения трима другы за членове на Настоятелството, на които имената извѣстѣя въ разстояние най-много на шесть деня на прѣдсѣдателитѣ на двѣтѣ заведения писменно, за да ся съобщятъ въ послѣдуѣщето засѣдание на двѣтѣ заведения пакѣ подѣ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателятъ на Българското Читалище.

Чл. 4. Настоятелството избира измежду си единъ касиеръ, който да пази имота му, да събира и да плаща спорѣдъ записаныты въ протокола му рѣшенія; а за него Настоятелството задружно е отговорно.

Чл. 5. Настоятелството, ако му допустѣхъ срѣдствата и ако намѣри за нужно, може да има и особенъ писаръ подѣ заплатѣхъ.

Чл. 6. Ако нѣкои отъ членоветы на Настоятелството въ сѣщото врѣмя ще оставятъ Цариградъ и да отсутствовать повече

отъ единъ мѣсяцъ, или даждъ оставкѣтъ си, прѣдсѣдательтъ на Настоятелството избира други на мѣстото имъ и извѣстява писменно имената имъ на прѣдсѣдателитѣ на двѣтъ заведения.

Чл. 7. Едни и сжщиты лица можтъ да бждѣтъ избираемы само до три години нарѣдъ.

ГЛАВА IV

Длъжности и права на Настоятелството.

Чл. 8. Настоятелството ще испытыва състоянието и нуждыты на бѣдныты Българскы училища изъ отечеството, за да знае гдѣ, какъ и колко трѣбува да спомогне.

Чл. 9. То ще испытыва гдѣ нѣма и гдѣ е нужно да спомогне и прѣдстои за отваряние на Българскы училища.

Чл. 10. То ще прѣгледува и испытыва всяко прошение за помощъ, а особенно прошенията, които бы му ся прѣпратили отъ Българското Читалище и Благодѣтелното Братство, и ще рѣшава кога, какъ и до колко може да спомогне на просителиты.

Чл. 11. Настоятелството не може да употрѣби събираныты помощи за друго, освѣнъ за опрѣдѣленѣтъ имъ цѣль.

Чл. 12. Настоятелството е длъжно да дрѣжи дѣесловъ на засѣданията си и да записва рѣшенията си; при това да дрѣжи рѣдовны книги за зимание-даваннето си.

Чл. 13. На края на всякой мѣсяцъ длъжно е да обнародва чрѣзъ Българскый печятъ въ Цариградъ събраныты прѣзъ оня мѣсяцъ помощи.

Чл. 14. То е длъжно да дава доказателства за колкото помощи събира.

Чл. 15. Всякой годинж въ прѣвжѣтъ недѣля на мѣсяцъ Юля Настоятелството е длъжно да дава непрѣмѣнно прѣдъ събранието на Българското Читалище и на Благодѣтелното Братство изложение за смѣткити си и дѣловодителството си.

Чл. 16. Изложението на настоятелството ще ся обнародува, слѣдъ като ся прѣгледать и одобрятъ смѣткыты отъ особенж комиссийж, избранж отъ събранието на двѣтъ заведения.

Чл. 17. Настоятелството е независимо въ рѣшенията си и въ дѣйствиата си въ кржга на настоящый Уставъ.

Чл. 18. Всяко рѣшение съгласно съ устава и всичко задлъжение въ слѣдствие на такова рѣшение на Настоятелството ще ся припознава за законно и рѣдовоно.

Чл. 19. Всичките членове на Настоятелството сж равни помежду си.

Чл. 20. Всяко заседание на Настоятелството ще се счита пълно, ако присъствувать трима отъ членовете му, между които и прѣдсѣдательтъ.

Чл. 21. Когато прѣдсѣдательтъ не може да присъствува въ едно заседание, длъженъ е да опрѣдѣли писмено намѣстникъ одного отъ членовете.

Чл. 22. Рѣшенията на Настоятелството ставать по вышгласие, а въ случай на раздѣление на гласоветы на равно прѣдсѣдательтъ има два гласа.

Чл. 23. Рѣшенията на Настоятелството трѣбува да се записватъ въ дѣслова му, който да се подписва отъ присъствующи членове.

Чл. 24. Исправиты, които ще издава касниертъ, и другыты писмена, които ще излизать изъ писалището на Настоятелството, ще сж подпечатвать съ печата му, който ще има тия думи: *Настоятелство за бѣдниты училища.* —

Чл. 25. На годишното събрание събранитѣ членове на двѣтѣ заведения иматъ право да въвеждатъ измѣние въ членоветѣ на настоящиятъ Уставъ освенъ въ първиятъ членъ.

Одобрень въ заединното заседание на Българското Читалище и Благодѣтелното Братство, въ Цариградъ на 11 Августа 1874 год.

За прѣдсѣдатель на «Настоятелството за бѣднитѣ училища» се избра Г. Г. Груевъ, главниятъ писарь на Екзархийскитѣ Свѣтъ, и ето писмото му, съсѣ което извѣстява лицата които съставляватъ това Настоятелство.

Господине Прѣдсѣдателю на бъл. Читалище,

За изпълнение на посланието, което имахъ честь да приемж отъ събранието на Читалището и Благодѣтелното Братство, извѣстявамъ Вы, че приятели ми Г. Г. Ст. Н. Брадинский, Н. Бръкаловъ и Ив. П. Ивановъ ми направихж честь да приемжтъ да съставять съ мене Настоятелството за бѣднитѣ училища.

Примѣте увѣрение за отличното ми къмъ Васъ почитание
Цариградъ, 10 Августа 1874.

Прѣдсѣдательтъ на Настоятелството
Г. Груевъ.

ОБЯВЛЕНИЕ.

Диетика (наука за здравіето).

Като хвърлимъ единъ пай-малакъ погледъ върху просвѣщеното състояніе на нашія народъ, като си въобразимъ безбройнитъ му нужди, особно окаяннія му животъ, сичко това любезній читателю причинява неутъшима скърбъ. — Тукъ е невъзможно споредъ нашето убѣжденіе да ся даде лесно единъ потикъ въ правій смисълъ къмъ напредъкъ, освѣнъ да ся работи и неуморно работи, и то непрестано за умственното развитіе на тосъ народъ на когото ся считаме за членове. Сичко това ни поднови мисльта, што да не презремъ вѣчно святото си предпріятіе, да не увеличимъ радостъта на противницитъ на народното образование, но и съ послѣднитъ си неволно изнемощели сили, съ голъмо усердіе искаме да подновимъ що годъ книжовното си заниманіе, косто дано бѣде по-успѣшно и по-дълго-трайно. Названіето на книжкѣтъж, която искаме да огледа бѣлъ свѣтъ и въ нашѣтъж книжнинѣ, нека послужи като образъ на нейната полезность. — Тя е наука общо-уважена и въведена за предмѣтъ въ реалнитъ училища между образованитъ народи, и това ни дава благи надѣжби, че сѣкій родолюбивъ читателъ ще ни притече на помощъ, като благоизволи да ся запише за спомощникъ, съ което щомъ ся насърдимъ да не останемъ хладнокрѣвни къмъ святото си намѣреніе; а искреннитъ си пріатели, които бѣхъ животъ на слабото ни книжовно заниманіе, и отъ които единствено очакваме развеселеніе и въ това си прѣдпріятіе, молимъ, нека не ни лишѣтъ отъ помощъта си, безъ която оставаме почти ничтожни. Книжката ще излѣзе отъ 4½ печатни коли, на 8-нѣ среденъ форматъ, и ще ся даде подъ печатъ, щомъ ся съберѣтъ доволно число спомощници, които ако благоизволятъ да предплатѣтъ за книжката, съ това щѣтъ ни улеснятъ крайно. Цѣната ѣ опредѣляме гроша 4 (четири). Г-да събирателитъ на спомощници, иматъ 10-та книжка за трудъ. Писма или имена молимъ да ся отправятъ въ Руссе: До Данова книжарница. — Въ Свищовъ: до Г-на Кръстя П. Дамянова, а въ Никополъ: до сѣщія, и то ако е възможно поскоро, за да знаемъ колко книжки да печатаме; при това да могатъ да ся обнародватъ и имената на г-да Спомощницитъ.

Никополъ, 1 Августъ, 1874.

Т. Х. Станчевъ.